

χική μου εξουσία ἐχρημάτισεν ἀπαραίτητος, θὼν μοι ἀπέδωκαν καὶ πλειοτέραν τῆς ἀναγκαίας δύναμιν. Σήμερον δὲν κατορθοῦται εἰς τὴν Γαλλίαν ἄλλο παρ' ὅ,τι ἀπαιτεῖται ἀπὸ τὰς περιστάσεις. 'Αλλ' ἡ κατάσταση τοῦ υἱοῦ μου κατὰ τοῦτο διαφέρει πολὺ· διότι θέλουν τῷ ἀμφισβητήσῃ τὴν ἡγεμονίαν. Ὀρεῖται λοιπὸν νὰ ἐυχαριστήσῃ πάσας τὰς φιλελευθέρους ἐπιθυμίας. Ἐπειτα ὑπάρχει πολὺ εὐκολώτερον νὰ κυβερνᾷ τις διὰ βουλῶν παρὰ μόνος· ἐπειδὴ αἱ τοιζῶνται συνελεύσεις ἀναλαμβάνουσι μέγα μέρος τῆς εὐθύνης. Νομίζω δὲ εὐκατόρθωτον πρᾶγμα τὴν ἀπόκτησιν τῆς πλειοψηφίας. Προσοχὴ ὅμως χρειάζεται μὴ διαφθεῖρῃ ὁ ἡγεμὼν τὸ ἔθνος· Ἡ δύναμις τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν Γαλλίαν (1) κατατᾷ σφιδᾶν ἀπεριόριστος, ἀνγρωρίζῃ νὰ πολιτεῖται· δὲν ἔχει ἄρα ἀνάγκη νὰ διαφθεῖρῃ πρὸς εὐρεσιν βοηθημάτων· ἐπειδὴ ὁ ὑπέρτατος ἄρχων δὲν σκοπεύει μόνον νὰ βασιλεύῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ διατρέψῃ τὴν παιδείαν, τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν εἰς πάντας· τὸ δὲ ψεῦδος καὶ ἡ ἀπάτη ἀποβαλνόντων ἐπισημαίνῃ βοηθήματα.

Εἰς τὴν νεαράν μου ἡλικίαν εἶχον διαφόρους στρατηγὰς ἰδέας, ἀλλὰ ταχέως συνήλθον. Οἱ διάφοροι ῥήτορες, οἵτινες ἐπικρατοῦσιν εἰς τὰς συνελεύσεις διατρίβουσιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν ὑπάρχοντων γενικῶς μετριοτάτοι πολιτικοί. Μὴ τοὺς πολεμήτας διὰ λόγων· ἐπειδὴ ἔχουσι στομφοτέρους παρὰ τοὺς ἰδικούς του· ἀλλ' ἀντίταξον μόνον εἰς τὴν ἐνγλωττίαν των τὸν συλλογισμόν. Ἐπειδὴ δὲ ἐξαντλοῦσι τὴν δύναμιν των ἀπὸ ἀρίστους ἰδέας, ἐπαναγγέλλουσιν εἰς αὐτὰ τὰ πράγματα. Ἡ πρᾶξις τοὺς μηδενίζει. Οὕτως εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας ἦσαν πολλοὶ εὐφραδέστεροί μου· ἀλλ' ἐγὼ τοὺς κατεπολέμησα πάντοτε διὰ τοῦ ἀπλοῦ τοῦτο ἐπιχειρήματος· δύο καὶ δύο ἀποτελοῦσι τέσσαρα. Καὶ ὅμως ἡ Γαλλία βρῖθει ἐμπεύων καὶ εὐφῶν ἀνθρώπων· ζητεῖται μόνον νὰ τοὺς εὐρωμεν καὶ νὰ τοὺς ἐνισχύσωμεν νὰ ἀναπνεύσῃ. Τὸ ἀποτρόπαιον κινεῖται, ἐνῶ ἦσαν ἄξιοι νὰ ἀνεδρεῦσιν εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας· ἄλλοι δὲ, ὑπουργοὶ ἤδη ὄντες, ἦτο δίκαιον νὰ καταγίνωνται εἰς τὴν γεωργίαν.

Ἄς μὴ θαυμάζῃ ὁ υἱός μου, βλέπων νουνεχεστάτους κατὰ τὸ φαινόμενον ἀνθρώπους προτείνοντας παράλογα καὶ γελοιώδη βουλευματα ἀπὸ τὴν κληρουχίαν τῆς γῆς μέχρι τῆς Ὀθωμανικῆς δεσποτείας· διότι πάντα τὰ συστήματα εὐρίσκουσι συνηγόρους εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἄς ἀκροᾶται λοιπὸν, ἀλλ' ἄς κρίνῃ ἔπειτα κατὰ τὴν ἀληθῆ ἀξίαν τὰ πράγματα, περιστοιχόμενος συγχρόνως ὑπὸ τῶν ἐπιεικεστάτων. Δύο πᾶσι μάλιστα κυριεύουσι τὸν Γαλλικὸν λαὸν ἐξίσου μὲν κραταιὰ καὶ ἀντίθετα κατὰ τὸ φαινόμενον, πηγάζοντα δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ αἰσθήματος· λέγω δὲ τὸν πόθον τῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν φιλοτιμίαν. Ἡ Κυβέρνησις ὅμως δι' αὐστηρὰς δικαιοσύνης δύναται νὰ εὐχαριστήσῃ καὶ τὰς δύο ταύτας ἠθικὰς ἀνάγκας. Ὁ νόμος καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς ἀρχῆς πρέπει νὰ ἐξισῶνται

ὑπὲρ πάντων, αἱ δὲ τιμαὶ καὶ ἀμοιβαὶ νὰ δίδωνται μόνον εἰς τοὺς κατὰ τὴν κοινὴν ὑπόληψιν ἀξιώτατους. Ἀνεχόμεθα πολλὰ καὶ τὰ πλεονεκτήματα· ποτὲ ὁμως τὴν ἐργασίαν. Ἡ ἐντιμὸς λεγεὼν ἐχρησίμευσεν ὡς ἐλαττήριον ἰσχυρότατον ὑπὲρ τῶν προτερημάτων καὶ τῆς ἀνδρίας· ἀλλ' ἡ κατὰ κράτος τοῦ παρατήμου τοῦτου δύναται νὰ βλάψῃ περισσότερον· ἅπας δὲ ὁ στρατὸς ἀπαλλοτριεῖται, ὅταν τὸ κομματικὸν πνεῦμα παρεμβαίνῃ . . . εἰς οὓς διορισμοὺς καὶ τὴν διοίκησιν του.

Ὁ υἱός μου θέλει βασιλεύσει διὰ τῆς ἐλευθεροτυπίας. Ἡ ὑπερξίς αὐτῆς κατήντησεν ἤδη πολιτικὴ ἀνάγκη. Πρόκειται τῷ ὄντι ἐπὶ διοικήσεως οὐχὶ νὰ ἀκολουθῇ τῶν θεωρίαν μᾶλλον, ἢ ἥτιον ὁρθὰς, ἀλλὰ νὰ οἰκοδομῇ τῶν μετὰ τὴν ὑπάρχονσαν ὕλην· πρέπει δὲ νὰ συνειθίσωμεν εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην καὶ νὰ ὡρεῖώμεθα μάλιστα ἀπ' αὐτῆς. Ἡ ἐλευθεροτυπία βοηθεῖ τὴν Κυβέρνησιν εἰς τὴν διακοίνωσιν τῶν ὁρθῶν δογμάτων καὶ τῶν καλῶν ἀρχῶν μέχρι καὶ τῶν μυθῶν αὐτῶν τοῦ βασιλείου· ἀλλ' ὁ ἐγκαταλείπων αὐτὴν εἰς τὴν ῥύμην τῆς ὑπνώττει πλησίον τοῦ κινδύνου. Κατασταθεῖς τῆς γενικῆς ἐιρήνης, ἤθελον διορίσει σύλλογον· τινα ἀνδρῶν διασημῶν πρὸς διεύθυνσιν τῆς ἐλευθεροτυπίας, διαδιδούς τὰς ἰδέας καὶ τοὺς σκοποὺς μου καὶ εἰς τὰ εὐτελέστατα χωρία· ἐπειδὴ δὲν δυνάμεθα καθὼς πρὸ 300 ἐτῶν νὰ μένωμεν ἀπαθείς θεαταὶ τῆς μεταμορφώσεως τῶν κοινωνιῶν· ὥστε ἂν δὲν θέλωμεν ν' ἀποθάνωμεν, ἀνάγκη πάντα ἢ νὰ διευθύνωμεν ἐπιτηδεῖως, ἢ νὰ ἐμποδίζωμεν δυναστικῶς τὰ πάντα.

Ὁ υἱός μου πρέπει νὰ ἀσπαρῇ τὰς νέας ἰδέας καὶ τὰς ἀρχάς, αἱ ὁποῖαι ἐθρῖνυον δι' ἐμοῦ· ὥστε εὐτὼ ν' ἀρνήσῃ καὶ τὰ ἔργα τοῦ ἀρχοντολογίου, ἢ τῆς χωροδεσποτείας, νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀνθρώπου, νὰ ἀναπτύξῃ τὰ πρὸ αἰώνων ὑποθαλάσσια σπέρματα τῆς εὐδαιμονίας, νὰ διαμοιράσῃ ἀναλόγως εἰς πάντας ὅ,τι ὀλίγοι τινὲς μόνον νέμονται σήμερον, νὰ συναψῇ τὴν Εὐρώπην διὰ δεσμῶν ἀδελφότητων ὁμοσπονδίας, νὰ ἐξαπλώσῃ εἰς πάντα τὰ θάρβαρα καὶ σκαιὰ ἔθνη τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Εἰς αὐτὰς τὰς ἰδέας πρέπει ν' ἀποβλέπῃ, δι' αὐτὰς δὲ καὶ ἐγὼ ἀποθνήσκω σήμερον θασανίζομενος. Ἄς κρίνῃ τὴν ἱερότητα τῶν πολιτικῶν μου σκοπῶν ἐκ τοῦ μίσους, τὸ ὅποιον ὑποφέρω.

(ἀκολουθεῖ)

Η ΕΥΝΟΟΙΜΕΝΗ.

Ἡ κλίνοσα μετὰ χάριτος τὸ γόνυ ἐπὶ τοῦ ἀνακλινητῆρος εἶναι εὐνοούμενη Ὀδαλίσκη τοῦ Σουλτάνου Ἰβραήμ, ἡ τεκοῦσα Σολιμᾶνον τὸν Γ'. μοσκοβίτις τὸ γένος, Τεχράν κληθεῖσα. Διὰ τὴν ἀνυπομόνητον βλέπει ἀπὸ τὸ δικτυωτὸν παράθυρον δεικνύουσα μακρὸν τι ἀντικείμενον; Περιμένει τὸν νεανίαν Ἰουσοφὴν αἰχμάλωτον ἐμπόρου τινὸς ὁπωρῶν.

(1) Μόνον εἰς τὴν Γαλλίαν ἄρα γε;